

Erkki Tuomioja:

Suomi ja Espanja – maantiedettä lähempänä toisiaan

Eri lähtökohdista Eurooppaan

Meillä on Suomessa vietetty poikkeuksellista poliittista kevättä ja kesää. Suomessa on ehkä ensimmäisen kerran EU-jäsenyytemme aikana keskusteltu kunnolla, jopa ravisteltu, EU-politiikkaamme sisältöä.

Espanjasta nähtynä keskustelumme on saattanut näyttäytyä eurooppalaisen solidaarisuuden puutteena. Omasta näkökulmastamme kysymys on kuitenkin ollut enempi uudenlaisen toimintatavan löytämisestä euron pelastustalkoisiin – kaikkien parhaaksi. On myös muistettava, että Eurooppa-projekti kestää ja etenee vain, jos se on ankkuroitunut kansalaisten tukeen kaikissa jäsenmaissa.

Viestimme on ollut, että kunkin euromaan on hoidettava oma taloutensa kuntoon. Espanja on tähän työhön hyvin ryhtynyt, mutta nykyisessä epävarmuuden tilanteessa markkinareaktiot näyttävät kulkevan omaa rataansa. Markkinoiden myllerrys on viime aikoina tarttunut myös Espanjaan ja muihin suuriin euromaihin.

Suomen vaalikevään kaltaista kriittistä keskustelua kansallisen EU-politiikan suunnasta ei ole Espanjassa käyty, eikä EU vaikuta olevan marraskuussa 2011 pidettävien parlamenttivaalien teemana.

Tämä on Espanjan historian valossa ihan ymmärrettävää. Monilta demokratiaa itsestään selvänä pitävilä unohtuu, että Espanjan siirtyminen diktatuurista demokratiaan alkoi vasta 20.11.1975, kun kenraali Francisco Franco kuoli. Suomessa runnottiin samaan aikaan kasaan Kekkonen-hätätilahallitusta.

Poliittiset puolueet sallittiin Espanjassa kesällä 1976, kommunistinen puolue kuitenkin vasta keväällä 1977. Ensimmäiset diktatuurin jälkeiset parlamenttivaalit pidettiin 1977, ja Espanjan uusi demokraattinen perustuslaki hyväksyttiin vuonna 1978.

Helmikuun 23. päivänä tuli kuluneeksi 30 vuotta siitä kun Espanjassa yritettiin vielä sotilasvallankaappausta. Everstiluutnantti Antonio Tejeron ampumat luodinreiät ovat tästä muistutuksena Espanjan parlamentin katossa.

Espanjasta tuli EYn jäsen vain neljä vuotta näiden tapahtumien jälkeen. Voidaan sanoa, että Eurooppa tuli tarpeeseen.

Espanja on hyötynyt unionin koheesio- ja rakennerahoista. Rahat on käytetty näyttävästi ja tehokkaasti infrastruktuurin parantamiseen. Espanjan toimiva infrastruktuuri luokin hyvän pohjan, kun Espanjassa rakennetaan uutta kasvua rakennuskujan raunioille.

Nämä rahavirrat sulkeutuvat kuitenkin lähivuosina, kun Espanja siirtyy vaurautensa vuoksi pois tukien piiristä. Ehkä jonkin verran kritiikkiä EU:ta vastaan silloin Espanjassakin nousee, mutta suomalaisen ilmiöön on vielä matkaa. Maan historia pitää huolen. EU on tuonut vaurauden lisäksi Espanjaan myös vakautta ja tunnustusta.

Oma integraatiotiemme lähti liikkeelle erilaisesta tilanteesta, mutta pohjimmiltaan Suomella ja Espanjalla on hyvin samankaltainen integraationäkemys. Kannatamme yhteisöllistä lähestymistapaa ja haluamme kehittää unionia. On helpompaa toimia institutionaalisen järjestelmän piirissä kuin sen ulkopuolella. Haluamme, että unioni laajentuu ja Eurooppa puhuisi yhdellä äänellä ulkosuhteissa.

Espanjassa EU on korotettu symboleinakin korkealle. Madridissa taitaa olla Euroopan ainut oma EU-aukio, jossa valtava Euroopan unionin lippu liehuu koko ajan. Suomi ei ollut näistä Eurooppa-tason symboleista kuitenkaan niin kovin innostunut. Suomessa EU-symbolit taitavat jakaa kansaa enemmän kuin Espanjan tapaan yhdistävät.

Olen huomannut, että Espanjassa arvostetaan Suomen toimintaa ja saavutuksia. Olemme saaneet verovaroin toimivan yhteiskunnan aikaiseksi. Olemme ylhäällä monissa sellaisissa mittaristoissa, joissa Espanjakin haluaisi olla korkealla. Pohjoinen Suomi on tehokas liittolainen etelän Espanjan hankkeille. Tämä logiikka toimii myös toisin päin. Kun yhdistää Suomen ja Espanjan, hanke saa eurooppalaisen vireen ja takeen, että ajatus toimii koko unionin tasolla.

Suomalaisten on myös helppoa tulla mutkattomien espanjalaisten kollegoidensa kanssa toimeen. Vaikka tulemme Euroopan eri laidoilta, meissä on avoimuudessamme ja suorudessamme hyvin paljon samanlaisuutta.

Turistivirrat ovat kumpaankin suuntaan kasvussa

Suomalaiset viihtyvät hyvin Espanjassa ja espanjalaisessa kulttuuripiirissä. Espanja on ollut suomalaisille jo pitkään suosittu seuramatkakohde. Tällä hetkellä noin 10 % väestöstämme lomailee vuosittain Espanjassa. Luvut ovat kasvaneet taantumavuosinakin hieman. Jos 10 % espanjalaisista kävisi Suomessa, vierailijoita olisi 4,7 miljoonaa.

Seuramatkailun historia konkretisoituu hienolla tavalla Malagan lentokentällä, jossa on kunnostettu suomalaisten ja espanjalaisten vapaaehtoisten voimin Kar Airin väreihin samanlainen lentokone kuin millä suomalaiset seuramatkailijat saapuivat ensimmäisen kerran Malagaan hieman yli 50 vuotta sitten. Turismilla oli myös oma poliittinen merkityksensä. Diktatuuri sai turistien kautta tuulahduksen demokratiasta.

Mutta myös espanjalaiset vaikuttavat viihtyvän Suomessa. Vaikka luvut ovat toki pienempiä Suomen suuntaan, myös espanjalaisten turistien määrä on selvästi kasvanut. Toukokuusta - toukokuuhun espanjalaisia yöpyi Suomessa 45 % enemmän. Espanjalaisten risteilyalusten käynnit Helsingissä näkyvät myös katukuvassa.

Tämä kertoo myös osaltaan Suomen kiinnostavuudesta. Pisa-tutkimukset tekevät hyvää mainosta. Halutaan tulla katsomaan, missä tämä kaikki tehdään. Myös espanjalaisten opiskelijoiden kiinnostus Suomea kohtaan on kasvanut. Suomi on suosittu Erasmus-kohde.

Espanjan kielen opiskelu on Suomessa niin ikään kasvussa. Espanjaa puhuu maailmassa 450 miljoonaa ihmistä. Espanjaa puhuva suomalainen pääsee sisään isoon perheeseen. Helsingin yliopistossa espanjan kieli on jo toiseksi eniten opiskeltu kieli englannin kielen jälkeen.

On hieno piirre, että Espanja kiinnostaa meitä myös kielenä. Sitä kautta päästään syvempään tuttavuuteen, jopa kirjallisuuteen. Helsingissä ei ole Cervantes –instituuttia, vaikka useimmissa Euroopan pääkaupungeissa instituutti jo on. Toivottavasti jonakin päivänä myös Helsingissä sellainen jossakin muodossa avataan.

Jos on Pisa –tutkimus tuonut viime vuosina Suomen kaikkien tietoisuuteen Espanjassa, niin suomalainen arkkitehtuuri on kasvattanut Suomi-tietoisuutta jo vuosikymmenet. Suomalainen arkkitehtuuri on perinteisesti hyvin arvostettua Espanjassa.

Myös muotoilun tuntemus on lisääntynyt viime vuosina. Madridissa järjestettiin marraskuussa 2009 muotoilukuukausi (Mes del Diseño Finlandés), jolla oli erittäin merkittävä medianäkyvyys. Helsingin esitleminen maailman muotoilupääkaupunkina 2012 osuu Espanjassa maaperään, jossa WDC-isännyyttä pidetään suurella arvolla.

Suomi on Espanjassa tunnettu, mutta Pohjoismaat on jo melkeinpä "tavaramerkki". Madridissa maat tekevät tiivistä kulttuuriyhteistyötä. Pohjoismaat esiintyvät esimerkiksi yhdessä perinteisillä Madridin kirjamesseilla. Vuonna 2010 Pohjoismaat olivat messujen erikoisteemana ja saivat runsaasti huomiota.

Suomalaisen kirjallisuuden tuntemus on kasvussa. Mika Waltaria on luettu perinteisesti. Nykykirjailijostamme tunnetuin lienee Arto Paasilinna. Sofi Oksanen on uutena tulokkaan nousemassa suuren yleisön tietoisuuteen. Puhdistuksen käännöksen on ollut kirjakauppojen uutuuksien eturivissä usean kuukauden ajan. Myös muita nykykirjailijoitamme on käännetty espanjaksi.

Suomalaisasutus Espanjassa kasvaa

On vaikeaa antaa luotettavaa arviota, paljonko meitä suomalaisia asuu Espanjassa eripituisia ajanjaksoja. Esillä olevat haarukat ovat aika väljiä. Ehkä eniten toistettu luku on noin 20.000.

Tämäkin luku on kasvussa. Pääsemme eläkkeelle entistä hyväkuntoisempina ja loka-marraskuussa viimeistään monessa taloudessa haaveillaan, voisiko pahimman pimeyden ajan asustella jossakin muualla.

Uusi ilmiö on, että sapattivapaita pidetään paljon Espanjassa. Aurinkorannikolla toimiva, 300 oppilaan suomalainen peruskoulu ja lukio, on varmaan yksi houkutin lyhytaikaiselle Espanjaan muutolle.

Kun puhutaan useiden tuhansien ihmisten asumiskeskittymistä, ei ole mikään ihme, että samankaltaisia ongelmia kuin vastaavalla joukolla olisi Suomessakin, esiintyy myös ulkomailla. Sosiaali- ja terveysministeriö ja ulkoasiainministeriö ovatkin käynnistämässä vuoden kestävä hanketta, jossa selvitetään, millaiseen sosiaaliseen työhön olisi Aurinkorannikolla tarvetta. Pääsääntöhän on aika yksinkertainen: Espanjalla kirjoilla oleva saa Espanjan kautta avun. Suomessa kirjoilla oleva saa avun tilanteen vakavuudesta riippuen joka Espanjasta tai Suomesta. Järjestely pitää vain saada toimivaksi.

Suurimmalla osalla suomalaisista asiat ovat kuitenkin myös Espanjassa kunnossa. Monenlainen seura- ja harrastustoiminta ja kansalaisopisto pitävät ihmisiä liikkeessä ja auttavat tutustumaan alueen kulttuuriin. Haluaisinkin osaltani lausua parhaat kiitokseni niille lukuisille yhdistys- ja järjestöaktiiveille, jotka omia vaivojaan säästelemättä toimivat vapaaehtoistyössä Espanjassa. Yhtä lailla kiitokset ansaitsevat Suomessa toimivat järjestöt, erityisesti Suomi Espanja-seura, joka tekee arvokasta työtä maidemme lähentämiseksi.

Parhaimmillaan pääsemme siihen, että avaudumme Espanjan vaikutteille ja espanjalaiset oppivat myös jotakin meiltä. Kun teemme yhteistyötä, huomaamme pian, että olemme paljon lähempänä toisiamme kuin mitä maantieteen pohjalta voisi olettaa.

Erkki Tuomioja

Kirjoittaja on Suomen ulkoministeri

